

الله الرحمن الرحيم

نظریہ بوروکراسی

*مقدمه

*تعریف بوروکراسی

*نظریه بوروکراسی ماکس وبر

*اصول اساسی بوروکراسی

*نظریه اقتدار

*انواع اختیار

*ویژگیهای اصلی بوروکراسی

*پیامدهای مثبت و منفی بو

روکراسی

*بوروکراسی در آموزش و پرورش

مقدمه

اوایل قرن بیستم دنیا شاهد توسعه سازمانها ومؤسسات بزرگ بود ،به موازات توسعه سازمانهای صنعتی ،مؤسسات دولتی وبازرگانی روز به روز بزرگتر و پیچیده تر می شدند ،نظام اداری بر خاسته از این توسعه وتحول به بوروکراسی (دیوانسالاری) معروف است

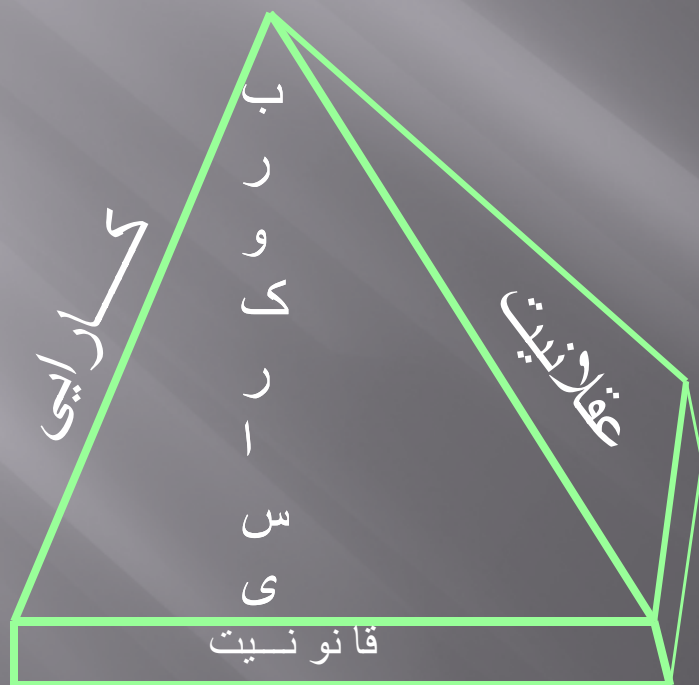
در عصری که زندگی می کنیم عقلانیت و کارایی
دارای ارزش و مطلوبیت است به طوریکه انتظار داریم
افراد برای کارهای خود دلایل معقول داشته باشند
و کارها با کمترین هزینه و موثرترین وسایل انجام
شوند. بهترین جلوه گاه این ارزشها، در سازمان از نوع
بورا کراسی است.

بوروکراسی (حکومت ادارات یا دیوان سالاری) به
سلسله مراتبی از اقتدار و مسئولیت گفته می شود که
یک سازمان رسمی، برای هماهنگ ساختن
فعالیت هایش و رسیدن به اهداف تعیین شده اش، از آن
استفاده می کند

نظریه بروکراسی « ماکس وبر »

- بوروکراسی نظام اداری گسترده ای است که با عده کثیری ارباب - رجوع سرکار دارد
- بوروکراسی مترادف سازمان رسمی است.

مفهوم بوروکراسی : به صورت یک هرم، با سطوح جانبی
کارایی و عقلانیت بر یک پایه قانونی

اصول اساسی
بوروکراسی

مهمترین کمک وبر به مدیریت، تدوین نظریه اقتدار بود. به این معنی که برخی انسانها احساس می کنند که حق مشروع دارند از دیگران بخواهند که به میل خودشان به فرمان آنها تن در دهند

قدرت: توانایی وادار کردن دیگران به کار علی رقم مقاومت.

اختیار: اطاعت بعضی از دستورات توسط زیردستان.

دو ملاک تشخیص اختیار عبارتند از:

الف: اطاعت و اجابت ارادی دستورات مشروع

ب: کنار گذاشتن قضاوت شخصی قبل از دستور صدور

« انواع اختیار » از دید وبر

۱- اختیار فرمندی: منشا آن کاریزما و جاذبه شخصی است.

۲- اختیار سنتی: بر اساس رسوم، سنن و ارزشهای اجتماعی است

۳- اختیار قانونی: منشا آن قوانین و مقررات است .

بوروکراسی نوع ایده آل بر پایه عقلانیت و کارایی است

سازه های عمده این نظریه عبارتند از:

*عقلانیت: هدف مداری سازمان.

*کارایی: هزینه - اثربخش سازمان (هزینه شامل مالی - زمان -

انرژی و منابع دیگر است)

بحث و انتقاد:

تیپ ایده آل یک مفهوم یا سازه ذهنی است که
در واقعیت در هیچ جامعه ای پیدا نمیشود
در واقع وبر بوروکراسی را بصورت ناب
و محض آن توصیف کرده نه در معنای
مطلوب آن

« ویژگی های اصلی بوروکراسی »

تقسیم کار
و تخصص

مسیر
شغلی

قواعد
و مقررات

سلسله
مراتب

جهت گیری
غیر شخصی

ویژگیهای اصلی بوروکراسی وبر

- ☐ تقسیم کار روشن
- ☐ سلسله مراتب اختیارات روشن
- ☐ قواعد و رویه های رسمی
- ☐ برخورد غیر شخصی
- ☐ مسیر ترقی مبتنی بر شایستگی

۱. تعریف درست مشاغل و تخصصی شدن کارکنان و در نتیجه سرعت بالا در تولید

۲. مسئولیت و اختیارات هر جایگاه سازمانی به خوبی تعریف شده و هر مقامی به مقام بالاتر از خود، گزارش می دهد.

۳. دستورالعملهای مکتوب، رفتار و تصمیمها را هدایت می کند و سوابق پرونده ها به طور مکتوب نگهداری می گردد.

۴. قواعد و رویه ها به طور یکسان و بدون استثناء در مورد همه رعایت می شود و با هیچ کس برخورد ویژه صورت نمی پذیرد.

۵. انتخاب و ارتقاء کارکنان صرفاً به دلیل توانائی و نتیجه ارزیابی عملکرد آنان است.

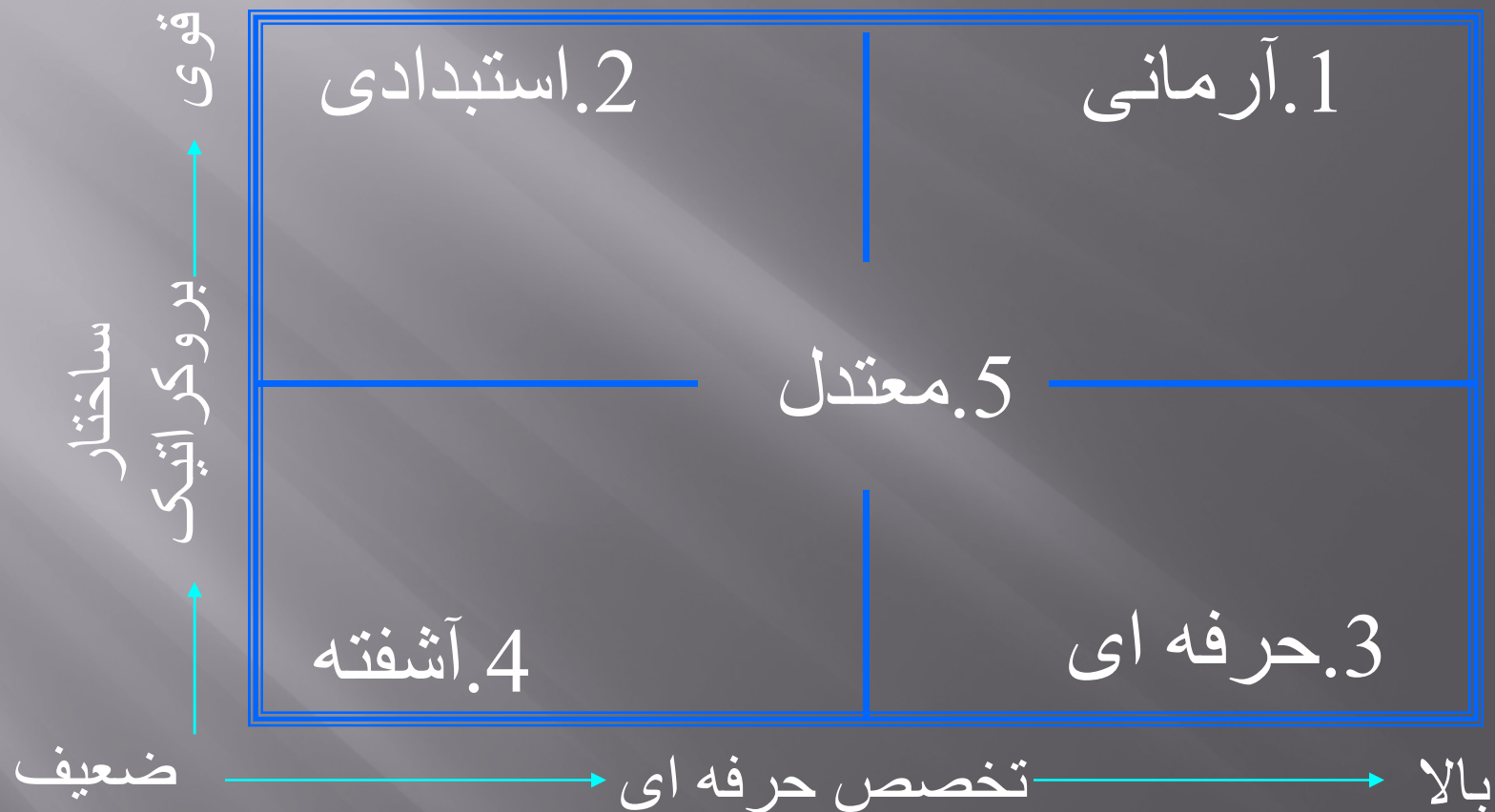
پیامدهای مثبت و منفی (مزایا و معایب) بوروکراسی

پیامدهای مثبت	ویژگیهای بوروکراسی	پیامدهای منفی
تخصص و خبرگی	تقسیم کار	ملال و خستگی
اطاعت توأم با انضباط و هماهنگی	سلسله مراتب اختیار	موانع ارتباطی
تداوم و همنوایی عملیات	قواعد و مقررات	انعطاف ناپذیری و جابه جایی هدف
عقلانیت	جهت گیری غیر شخصی	فقدان روحیه
محرک و انگیزه	مسیر شغلی	تضاد میان ارشدیت و موفقیت

بوروکراسی در آموزش و پرورش

نظام آموزشی هر کشور ومؤسسات آن به عنوان سازمانهای رسمی ،دارای بسیاری از ویژگیهای بوروکراسی بوده

بر اساس دو الگوی بوروکراتیک وتخصص حرفه ای سازمانهای آموزشی به ۵ شکل طبقه بندی میشوند

*سازمان آموزشی ایده آل: ابعاد بوروکراتیک و تخصص حرفه ای هر دو در سطح بالایی قرار دارند، این الگو شباهت زیادی به بوروکراسی نوع ایده آل دارد.

*سازمان آموزشی اطاعت طلب: ساختار آن قویا بوروکراتیک است و تخصص حرفه ای در سطح پایینی قرار دارد.

*سازمان آموزشی حرفه ای: تخصص حرفه ای در سطح بالا و ساختار بوروکراتیک ضعیف است

*سازمان آموزشی آشفته: تخصص حرفه ای در سطح پایین و ساختار بوروکراتیک ضعیفی دارد و سازمان حالت بلا تکلیفی دارد

سازمان آموزشی معتدل: سازمان از درجات معتدلی از کارکنان متخصص و ساختار بوروکراتیک برخوردار است.

ساختارهای ذکر شده نتایج مختلفی برای معلمان، دانش آموزان و جامعه به بار می آورند

بر اساس تحقیقات هوی ومیسکل:

در سازمانهای اطاعت طلب، احساس ناتوانی و بی قدرتی در معلمان و دانش آموزان بیشتر از سازمانهای حرفه ای است در نظامهای بوروکراتیک معلمان احساس قدرت بیشتری نسبت به نظامهای غیر بوروکراتیک دارند و این امر باعث بروز عواقب منفی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان میشود

پایان

